

MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE

ȘCOALA DOCTORALĂ STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 784.3:781.66(043.3)**

TUREA ELENA

**TRATAREA PARTIDEI PIANULUI
ÎN CICLURILE VOCALE ALE LUI F. SCHUBERT**

Rezumatul tezei de doctor în arte

**SPECIALITATEA 653.01 – MUZICOLOGIE
(DOCTORAT PROFESIONAL)**

Chișinău, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale *Studiul artelor și culturologie* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Conducător științific:

Țircunova Svetlana, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

- 1. Victoria Melnic, președinte**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
- 2. Tatiana Berezovicova, secretar**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.
- 3. Țircunova Svetlana, conducător științific**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.
- 4. Ghilaș Victor, referent oficial**, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător, Institutul Patrimoniului Cultural
- 5. Buftac-Simion Aurelia, referent oficial**, doctor în muzică, profesor universitar, Universitatea Națională de Arte *G. Enescu*, Iași, România.
- 6. Victoria Tcacenco, referent oficial**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Susținerea va avea loc la data de 17 martie 2023, ora 10.00 în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, strada Alexei Mateevici, 87). Teza și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova (Chișinău, str. 31 august 1989, 78A), biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, strada Alexei Mateevici, 87, sala de lectură) și pe paginile web: www.cnaa.md și <https://amtap.md>.

Rezumatul a fost expediat la data de " ____ " _____ 2023.

Secretar științific al Comisiei
de susținere publică a tezei de doctorat:

Tatiana Berezovicova, dr. în studiul artelor, prof. univ. _____

Conducător științific:

Țircunova Svetlana, dr. în studiul artelor, prof. univ. _____

Autor

Elena Turea _____

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei tezei. F. Schubert, pe bună dreptate, este considerat întemeietorul liricii vocal-camerală austro-germană. O mare parte din moștenirea artistică a acestui compozitor o constituie cântecele (*Lied*) – peste 600 la număr; mai mult ca atât, F. Schubert a amplificat ideea ciclului vocal-cameral până la caracteristicile definitorii ale unui tip genuistic aparte, anticipând inovațiile compozitorilor romantici de mai târziu: R. Schumann, J. Brahms, R. Wagner, G. Mahler.

Interpretarea pe scena de concert a ciclurilor austro-germane, inclusiv a celor de F. Schubert, nu reprezintă ceva inedit în tradiția muzicală occidentală. În Republica Moldova, spre regret, constatăm destul de puține tentative de interpretare a lucrărilor de acest tip. În aceeași ordine de idei, menționăm că debutul promovării scenice al acestui gen ține de procesul didactic la AMTAP. Spre exemplu, vocalista L. Șolomei a interpretat *Dragostea poetului* de R. Schumann, *Șapte lieduri timpurii* op. 6 de A. Berg și *Pierrot lunaire* de A. Schönberg în cadrul programului de licență la disciplina Măiestrie de concert a pianistei E. Matveeva (1997). În anul 1998, aceeași vocalistă a evoluat pentru a doua oară cu ciclul vocal de R. Schumann pe scena Sălii cu Orgă din Chișinău, susținută de pianista V. Almași. Peste câțiva ani (2002), cu forțele studenților vocaliști și pianiști ai AMTAP, a fost organizat un concert, în care au răsunit fragmente din ciclul *Frumoasa morăriță*. S. Pilipețchi a interpretat practic toate ciclurile austro-germane pentru tenor din sec. XIX: în anul 2006, în colaborare cu pianistul S. Covalenco a prezentat publicului *Dragostea poetului* de R. Schumann, în 2013, în duet cu O. Iuhno – *Călătorie de iarnă* de F. Schubert (în premieră în Republica Moldova). De mai multe ori S. Pilipețchi s-a produs în ansamblu cu autoarea tezei de față: în anul 2001 în această componență a răsunit ciclul *Dragostea poetului* de R. Schumann, în 2004 – *Frumoasa morăriță* de F. Schubert.

Astfel, unul din impulsurile care a stimulat crearea tezei de față a fost dorința autoarei de a atrage atenția interpreților și a provoca interesul studenților vocaliști și pianiști pentru muzica vocal-camerală a lui F. Schubert, în special, pentru ciclurile lui vocale. Un alt motiv, care a condiționat adresarea către tema de față, tot el fiind cel ce determină și actualitatea temei, este nivelul insuficient de studiere a creației vocale schubertiene din poziția interpretării artistice. Până la momentul de față, în lucrările muzicologice ale specialiștilor din Republica Moldova nu există studii care să conțină recomandări metodice pentru interpretarea muzicii vocale a lui F. Schubert, efectuate pe baza experienței practice și a observațiilor analitice. Respectiv, lipsa cercetărilor de acest tip face dificilă promovarea pe arena concertantă a acestui repertoriu cu un conținut foarte complex, în aparență fiind greșit determinat ca unul simplist. Așadar, actualitatea studierii ciclurilor vocale ale lui F. Schubert este dictată nu doar de nivelul semnificativ al fenomenelor

artistice analizate, dar și de necesitatea elaborării recomandărilor metodice pentru realizarea lor artistică pe scena de concert.

Scopul actualei teze constă în a caracteriza tratarea partidei pianului în ciclurile vocale ale lui F. Schubert *Frumoasa morăriță* și *Calatorie de iarnă* din poziția rolului ei în realizarea interpretativă a ideii artistice.

Obiectivele investigației:

1. A defini locul ciclurilor vocale ale lui F. Schubert în panorama istorică a muzicii vocale austro-germane de la origini până la mijlocul secolului XIX;
2. A examina particularitățile de bază ale conținutului, formei și a limbajului muzical ale ciclurilor vocale de F. Schubert;
3. A caracteriza rolul acompaniamentului instrumental în ciclurile *Frumoasa morăriță* și *Calatorie de iarnă*;
4. A dezvălui particularitățile facturale ale partidei pianului în opusurile menționate;
5. A desemna problemele de interpretare artistică în lucrările vizate;
6. A recomanda modalități concrete de depășire a dificultăților de ordin artistic și tehnic în tratarea ciclurilor vocale de F. Schubert.

Obiectul investigației . Locul central în teza îl ocupă ciclurile vocale de cameră ale lui F. Schubert pe texte de W. Müller *Frumoasa morăriță*, op. 25 și *Calatorie de iarnă*, op. 89. În afară de aceasta sunt analizate și cântecele de W.A. Mozart; ciclul lui L. Beethoven *Către iubita din depărtare*, op. 98 și unele mostre ale *Lied*-urilor populare austro-germane. Dat fiind faptul, că autoarea tezei este un pianist practicant (pedagog și interpret concertant), o atenție sporită este acordată examinării partidei pianului în lucrările menționate.

Noutatea și originalitatea proiectului este determinată de sinteza abordării practice (artistice) a ciclurilor lui F. Schubert și studierea lor din perspectiva teoretică. Aspectul **practic** al tezei ține de interpretarea de către autoarea cercetării a partidei pianului în lucrările vocal-camerale de L. Beethoven (*Către iubita din depărtare*), F. Schubert (*Călătorie de iarnă*, *Cântecul lebedei*), R. Schumann (*Dragoste și viață de femeie*), A. Berg (*Șapte lieduri timpurii*), G. Mahler (*Cântecele calfei rătăcitoare*) în cadrul evoluărilor concertistice pe scenele Filarmonicii Naționale S. Lunchevici, Sălii cu Orgă, AMTAP. Culegerea de lieduri *Cântecul lebedei* a fost interpretată în Republica Moldova pentru prima dată.

În aspect **teoretic**, în teza de față are loc, pentru prima oară în Republica Moldova, examinarea partidei pianului în ciclurile vocale de F. Schubert *Frumoasa morăriță* și *Calatorie de iarnă* și propune varianta ei proprie, ceea ce îmbogățește substanțial și înlesnește lucrul vocaliștilor și a pianiștilor asupra creațiilor respective și, de asemenea, oferă teme pentru o evaluare iscusită argumentată în cazul diferitelor interpretări artistice ale ciclurilor în cauză. **Originalitatea** este

determinată de sinteza modalităților de abordare a fenomenelor analizate și anume – cea muzicologică și interpretativă.

Baza metodologică a tezei este compusă din totalitatea abordărilor și metodelor științifice de studiere (analiza, sinteza, inducția, deducția, traducția, metodele de analiză muzicologice și interpretative). La etapa de asimilare empirică a materialului au fost valorificate rezultatele discuțiilor particulare cu pianiștii L. Vaverco, S. Covalenco, T. Savelieva și O. Iuhno, cu vocaliștii E. Fomenco, V. Dragoș, I. Cvasniuc, S. Pilipețchi, D. Axentii, L. Șolomei. Totodată, autoarea studiului se bazează pe experiența profesională personală în calitate de concertmaistru și pedagog la AMTAP.

Baza teoretică a tezei este compusă din studii cu tematică diferită. Acestea includ cercetări care vizează activitatea lui F. Schubert și creația lui vocal-camerală, scrise în limbile germană, franceză, engleză, română și rusă. Alt grup de lucrări este constituit din publicațiile muzicienilor practicieni, în care este examinată dialectica interacțiunii a doi interpreți în ansamblu. De asemenea, unul din domeniile fundamentării muzicologice a tezei este reprezentat de ghiduri pentru analiza formelor muzicale, a mijloacelor de expresie muzicală, a genurilor și stilurilor muzicale.

Valoarea teoretică a tezei constă în faptul, că cercetarea de față extinde și completează concepția cu privire la specificul interpretării ciclurilor vocale de F. Schubert, în special, în ceea ce privește caracteristicile evoluării în ansamblu și tratarea partidei pianului. Concluziile teoretice pot servi drept bază pentru studiile ulterioare în domeniul artei interpretative. Contribuția pentru știință este reprezentată prin înregistrările video ale interpretărilor ciclurilor vocale de L.v. Beethoven, F. Schubert, R. Schumann, A. Berg și G. Mahler, realizate de autoarea tezei.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele investigației pot fi aplicate în procesul de studiere a disciplinelor universitare *Măiestrie de concert, Canto, Lied, Istoria muzicii universale, Practica pedagogică, Practica artistică*. Concluziile și recomandările pot fi utile atât studenților, cât și artiștilor concertanți – vocaliști și pianiști.

Aprobarea rezultatelor. Lucrarea a fost discutată la ședințele școlii doctorale a AMTAP, în cadrul conferințelor muzicologice naționale și internaționale. **Compartimentul practic al tezei** este reprezentat de trei evoluări concertistice la Filarmonica Națională *S.Lunchevici*, Sala cu Orgă din Chișinău, Sala mare a AMTAP. Principalele rezultate ale **cercetării teoretice** sunt reflectate în 7 publicații în reviste științifice și culegeri de articole științifice, inclusiv 6 – în ediții științifice, recomandate de Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare.

Volumul și structura cercetării teoretice. Teza conține 92 pagini ale textului de bază, din care fac parte Introducerea, trei capitole, concluzii generale și recomandări; bibliografia ce include 127 de titluri și 5 anexe. În Introducere este justificată alegerea obiectului investigației, sunt

determinate noutatea științifică și actualitatea temei, este caracterizată baza metodologică și teoretică. Primul capitol este consacrat caracteristicii etapelor istorice de bază în dezvoltarea muzicii vocal-camerale austro-germane de la origini până la începutul secolului XIX. În al doilea capitol sunt exteriorizate posibilitățile de exprimare ale interpretării artistice în ciclul vocal de F. Schubert *Frumoasa morăriță*. În capitolul trei este examinat ciclul vocal *Călătorie de iarnă*, caracterizat drept culminația realizărilor lui F. Schubert în domeniul muzicii vocale de cameră. La sfârșitul tezei sunt prezentate concluzii generale și recomandări. Prima anexă cuprinde exemple muzicale; în a doua anexă sunt plasate schemele structurale ale liedurilor de F. Schubert analizate; a treia anexă prezintă programe de concert (componenta artistică a tezei); anexa a patra cuprinde analiza literaturii muzicologice despre F. Schubert; a cincea anexă conține lista abrevierilor, utilizate în teză.

Cuvinte-cheie: ciclu vocal, ansamblu vocal de cameră, *Lied*, melodie, cântec, text poetic, partida pianului, Franz Schubert.

CONȚINUTUL TEZEI

În capitolul 1. sunt descoperite **etapele istorice de bază în dezvoltarea partidei acompaniamentului în muzica vocal-camerală austro-germană de la origini până la începutul secolului XIX**. În compartimentul **1.1.** sunt caracterizate **interacțiunile elementelor vocale și instrumentale în muzica Austriei și Germaniei din secolele XVI–XVIII**. Aici vorbim despre premisele *Lied*-ului schubertian, care sunt descoperite în folclorul german, în arta cavaleriească a minnesang-ului și meistersang-ului, în coralul protestant și în arta reprezentanților mișcării *Sturm und Drang*. În compartimentul **1.2.** este reflectată **conexiunea melodiei vocale cu acompaniamentul instrumental și anticiparea ideii de ciclizare a cântecelor în lucrările lui W.A. Mozart**. În compartimentul **1.3.** este analizată **dezvoltarea scriiturii pianistice în creația lui L. Beethoven *Către iubita din depărtare***. Compartimentul **1.4.** conține **concluzii asupra capitolului 1**. Acestea se rezumă la următoarele.

Tradițiile cântecelor populare germane și austriece, a minnesangerilor și meistersangerilor au asigurat muzicii vocale a Austriei și Germaniei un specific aparte în ceea ce privește aspectul melodiei vocale. Către secolul XVII s-au cristalizat așa trăsături ale cântecului austro-german, precum arcuirea liniei melodice, predominarea trăsăturilor modurilor autentice în structura majorului și minorului, accente tipice metrului binar și ternar, tempo moderat și desene ritmice caracteristice pentru genurile de dans. Acompaniamentul la diferite instrumente cu coarde contribuia la expresivitatea melodiei vocale.

Conștientizarea rolului componente instrumentale în *Lied*-ul austro-german s-a produs în epoca Barocului, perioadă în care s-a răspândit practica basului continuu. Acompaniamentul,

preponderent la instrumente cu taste, acum nu doar dubla melodia vocală, dar și îi oferea un suport armonic. Melodia *basso continuo* putea fi interpretată de către oricine cunoștea notația muzicală, iar scopul unui astfel de acompaniament devenea susținerea cântărețului și îmbogățirea facturii, grație creării verticalei armonice. Astfel s-a consolidat structura de tip acordic a partidei instrumentale, care mai târziu – în special în ciclurile *Frumoasa morăriță* și *Călătorie de iarnă*, va deveni unul din tipurile esențiale de factură în partida pianului.

Cea mai apropiată de stilistica lui F. Schubert tratare a partidei pianului se întâlnește în creația vocal-camerală a lui W. A. Mozart. În cântecele acestui compozitor acompaniamentul la instrumente cu taste devine obligator. În același timp, observăm că tipul de interacțiune al acompaniamentului cu melodia vocală variază: fiind predominant principiul basului continuu, întâlnim și exemple de independență a liniilor vocale. În structura cântecelor apar secțiuni instrumentale suplimentare: introduceri, încheieri, interludii. Tipurile facturii pianistice devin mai variate. În acompaniament întâlnim procedee descriptive.

Un loc aparte în ceea ce privește anticiparea ansamblului vocal-cameral de tip schubertian ocupă ciclul de cântece al lui L. Beethoven *Către iubita din depărtare*. Partida vocală aici este protagonistul textului poetic și expresia generalizată a imaginii artistice, suportul instrumental contribuie la sporirea expresivității emoționale, detalizarea conceptului artistic și, în final, la desăvârșirea structurii și a dramaturgiei. Rolul sporit al partidei pianului se manifestă prin faptul, că așa secțiuni instrumentale precum introducerea, încheierea, interludiile capătă statut de sine stătător și devin obligatorii în structura compozițională a cântecelor. Introducerea determină caracterul muzicii prin definirea tempoului, metrului și tonalității, în așa mod oferind posibilitate vocalistului să se raporteze la ulteriorul material muzical și la o anumită stare emoțională; tot aici sunt anticipate și principalele trăsături definitorii ale partidei vocale. În interludii și pasaje de legătură are loc trecerea de la o secțiune a formei la alta, ceea ce îi permite vocalistului o reajustare emoțională și tehnică. Încheierea este un post-scriptum logic, iar numerele extreme ale ciclului, fiind unificate din punct de vedere al materialului muzical, arcuiesc și cimentează structura compozițională a întregii lucrări.

Partida pianului în ciclul vocal beethovenian, fiind mult mai evoluată, reflectă posibilitățile sporite ale instrumentului, care a devenit simțitor mai desăvârșit decât în epoca lui W.A. Mozart. Constatăm că partida pianului, supusă fiind partidei vocale, totuși reprezintă un element foarte important pentru perceperea corespunzătoare a conținutului muzical. Anume aici întâlnim procedee descriptive, care redau diferite tipuri de mișcare, sunete din lumea înconjurătoare. În acompaniamentul instrumental sunt realizate toate procesele tonal-armonice: alternarea funcțiilor modale, modulații, varierea armonică a melodiei. Paleta de articulații în partida pianului include diferite tipuri de *non legato*, *legato* și *staccato*.

Capitolul 2 este consacrat descoperii **mijloacelor de expresie artistică în interpretarea ciclului vocal de F. Schubert *Frumoasa morăriță***. În compartimentul **2.1. Rolul partidei pianului în întruchiparea idealurilor romantice ale eroului liric** sunt analizate primele cântece ale ciclului (№№ 1–11). În compartimentul **2.2.** sunt examinate **mijloacele de expresivitate ale partidei pianului în reproducerea soartei personajului principal**, dezvăluite pe deplin în ultimele nouă cântece ale ciclului (№№ 12–20). Compartimentul **2.3.** este conceput în formă de **concluzii la capitolul 2**, care sintetizează observațiile autoarei cu privire la ideea artistică a ciclului analizat și asupra posibilităților expresive de interpretare a lucrării.

Una din particularitățile ciclului lui F. Schubert *Frumoasa morăriță* este linia de subiect bine dezvoltată, relatată în textul poetic. Alături de protagonist aici sunt conturate și alte personaje: însoțitorul și prietenul (pârâul), iubita tânărului erou (fiica morarului, morărița), stăpânul morii (morarul), rivalul (vânătorul). Un rol aparte printre aceste personaje îi aparține pârâului, care este inseparabil cu viața tânărului. El simbolizează unitatea omului cu natura, dar și reprezintă aspirația tânărului la un suflet pereche, atât de mult râvnit de spiritul romantic, de negăsit într-o lume a indiferenței. Celelalte personaje aparțin altei lumi – a profitului, bunurilor materiale și a sentimentelor pământești. Iată de ce tânărul este pătruns de sentimentul singurătății și înstrăinării.

În mod direct, prezentarea acțiunii în ciclu lipsește, însă ea poate fi ușor intuită din relatările eroului principal, dar și din discuțiile acestuia cu pârâul. Întreg ciclul este divizat în două părți contrastante: în prima parte (№№ 1–11) predomină emoții de bucurie, în a doua (№№ 12–20) – se întetesc stările emoționale triste, se face simțită tensiunea dramatică. Totuși, această dezolare este departe de tragism, ea se apropie mai mult de o contemplare tristă.

Romantică în esența sa, gândirea muzicală a lui F. Schubert denotă, în ciclul *Frumoasa morăriță*, geneza romantică a melodiei: partida vocală stabilește caracterul acompaniamentului, care reiese din conturul liniei vocale. Totuși, menționăm că acompaniamentul este în mare măsură de sine stătător și variat, îndeplinind nu doar funcția de susținere a vocii: observăm aici elemente descriptive, care conferă muzicii perceptibilitate. Aceasta ține, în primul rând, de redarea imaginii pârâului. Astfel, murmurul domol al apei poate fi deslușit în liedurile *Călătorul*, *Încotro*, *Oprește!*, *Mulțumire pârâului*, *Curiosul*, *Ploaie de lacrimi*. În chipul unui pârâu furtunos agitat apare prietenul tânărului erou în lidul *Gelozie și mândrie*, iar în liedul *Morarul și pârâul* vocea acestuia se face recunoscută în dialog cu protagonistul, în ultimul număr pârâul îi cântă tânărului pribeag ultimul cântec de leagăn din viață. De asemenea, în partida pianului auzim cum scârție roata morii, cum glăsuiește lăuta, deslușim sunetele armei de vânătoare, zgomotul copitelor.

Este foarte important rolul acompaniamentului instrumental din punct de vedere al aspectelor modal și armonic. Anume în partida pianului sunt descoperite detaliile culorilor armonice, a planului tonal. Licările majorului și minorului, care apar atât între acordurile

învecinate, cât și între secțiunile formei, pot fi tratate ca o anume "carte de vizită" a muzicii lui F. Schubert. În partida pianului compozitorul, de regulă, plasează cel mai expresiv, din punct de vedere artistic, desen melodic, care apare repetat în calitate de introducere, fraza incipientă a secțiunilor formei, punte dintre strofe sau secțiune complementară. Inițial un asemenea motiv apare în varianta instrumentală, iar ulterior se dezvoltă în partida vocală. Exemple de acest fel pot fi întâlnite în liedurile *Vânătorul*, *Culoarea dragă*, *Cântecul de leagăn al pârâului*.

Deseori acompaniamentul instrumental trece pe planul doi și oferă vocii doar suport armonic, ca spre exemplu în liedurile *Călătorul*, *Încotro?*, *Seara de petrecere*, *Curiosul* ș.a. Alteori, însă, partida pianului conține un material intonativ propriu, foarte dezvoltat, deopotrivă cu cel vocal, ceea ce poate fi observat în liedurile *Oprește!*, *Nerăbdare*, *Gelozie și mândrie*, *Culoarea urâtă*, unde acompaniamentul "comentează" cuvintele și sentimentele eroului. Pentru realizarea sarcinilor subiectului F. Schubert propune o paletă bogată de articulare, precum ar fi diferite tipuri de *legato*, *non legato* și *staccato*. Este important, ca la alegerea articulațiilor pianistul să țină cont de scopul și ideea artistică de realizat.

În **Capitolul 3** este analizat **Specificul partidei pianului în ciclul vocal *Călătorie de iarnă***, tratat drept realizare culminantă a lui F. Schubert în domeniul muzicii vocale de cameră. În compartimentul **3.1.** pe exemplul primelor douăsprezece lieduri a fost descoperită **importanța acompaniamentului instrumental în recrearea imaginii unui rătăcitor singuratic**. În compartimentul **3.2.** este analizată partea a doua a ciclului (№№ 13–24) sub aspectul **rolului partidei pianului în dezvoltarea sentimentului de singurătate tragică**. În compartimentul **3.3.** sunt prezentate **concluziile pentru capitolul 3**, care însumează rezultatele analizei și confirmă faptul, că măiestria lui F.Schubert în întruchiparea muzicală a poeziei lui W. Müller i-a asigurat ferm ciclului vocal *Călătorie de iarnă* poziția unei capodopere, în care, cu o profunzime deosebită a fost transmisă starea interioară a eroului, condamnat la pribegie, izolare și suferință.

În acest ciclu vocal F.Schubert pentru prima oară a declarat deschis ideea singurătății tragice a omului într-o lume dușmănoasă, formulând astfel tema principală pentru întreaga artă a romantismului. Aici compozitorul a pus accentul pe caracterizarea psihologică a eroului liric, iată de ce linia subiectului în creație practic lipsește. Mai mult ca atât: conflictul interior în lucrare nu survine în procesul de dezvoltare, ci este stipulat și clar formulat din start. Prin urmare, aici nu este vorba despre o dragoste pierdută sau iluzii spulberate, ci despre conștientizarea lipsei de realizare și sentimentul de inutilitate, zădărnice în viață. Respectiv, liedurile cu caracter sumbru predomină în ciclu, mai mult, pe măsură ce se apropie finalul lucrării coloritul emoțional devine tot mai nebulos, atingând apogeul în ultimul lied *Flașnetarul*.

În *Călătorie de iarnă* F. Schubert a demonstrat, pentru prima dată în istoria muzicii, mijloace unice de întruchipare a tragismului. Acestea țin de aspectele intonativ-modale și ritmice

ale lucrării muzicale. În ciclu predomină modul minor: din 24 lieduri 18 sunt scrise în tonalități minore: cel mai des întâlnim *c-moll* (*Înțepenire, Odihnă, Căruntețe, Corbul*), *g-moll* (*Revizuire, Îndrumătorul, Curaj*), *a-moll* (*Giruetă, Flașnetarul*), *e-moll* (*Torentul, Pe râu*), *h-moll* (*Speranțe false, Singurătate*) și *d-moll* (*Dormi liniștit, Dimineață furtunoasă*). Un rol important în sporirea expresivității artistice ocupă procedeul de contrapunere a majorului și minorului la hotarul secțiunilor formei, dar și a fragmentelor din interiorul lor, ceea ce se asociază cu polaritatea luminii și a întunericului, a speranței și a deznădejdei. Caracterul inedit al muzicii este complementat cu utilizarea frecventă a trepteii a V-cea a modului, repetarea multiplă a căreia în partida vocală și/sau a pianului contravine cu soliditatea necondiționată a tonicii (*Singurătate, Iluzie*). O importanță majoră aparține dominației intonațiilor definite prin volum și caracter restrâns, oarecum "înțepenite", care străpung întregul țesut muzical (*Îndrumătorul, Hanul, Flașnetarul*).

Printre particularitățile ritmice ale ciclului *Călătorie de iarnă* menționăm apelarea frecventă a compozitorului la procedeul ostinato în acompaniamentul pianistic, ceea ce, în dependență de tempo, aduce la crearea a două tipuri de efect, total contradictorii. În tempo lent pulsația permanentă a optimilor crează impresia de moleșeală, amorțeală (*Dormi liniștit, Îndrumătorul, Singurătate*), în tempo rapid – tensiune, anxietate (*Înțepenire, Revizuire, Poșta*). Contrastul ritmic dintre melodia evoluată și acompaniamentul omogen de asemenea reprezintă o modalitate răspândită de realizare a facturii pianistice, ceea ce permite evidențierea reliefată a liniei melodice pe fundalul pulsației monotone (*Torentul, Pe râu, Corbul*).

Un rol important în făurirea concepției artistice depline a ciclului este acordat mijloacelor interpretative – tempoul, dinamica, nuanțele agogice, pentru alegerea cărora compozitorul indică doar niște parametri orientativi. Panorama de tempo în *Călătorie de iarnă* denotă prevalarea mișcărilor lente (*Langsam, Etwas langsam, Sehr langsam*), pe fundalul cărora se disting clar tempo-urile rapide (*Ziemlich schnell, Nicht zu geschwind, Etwas bewegt, Kraftig*); tempo-urile moderate sunt rar întâlnite (*In gehenden Bewegung, Mäßig*). Dramaturgia de tempo este construită preponderent pe principiul contrapunerii, liedurile învecinate contrastând între ele. Printre nuanțele dinamice predomină sonorități atenuate, diapazonul cărora se extinde de la *p* la *ppp*. Practic toate liedurile încep cu nuanța *p* sau *pp*. Gradația sonorităților mai expresive nu este foarte pronunțată, cel mai înalt nivel – *ff* – este folosit doar în liedurile *Vis de primăvară* și *Dimineață furtunoasă*.

Partida vocală în *Călătorie de iarnă* nu se distinge prin virtuozitate în parametrii tehnici tradiționali. În același timp, ea reprezintă dominantă stilistică a întregului țesut muzical al lucrării (inclusiv și a partidei instrumentale) și are funcția de transmitere a celor mai subtile nuanțe psihologice. Vocalistul are sarcina de a cunoaște în profunzime semnificația generală și detaliile textului poetic, să perceapă substratul cu un îteles ascuns, camuflat după învelișul verbal în

aparență simplist. De asemenea, de mare importanță în interpretarea partidei vocale este dicția clară, necesară pentru înțelegerea corespunzătoare a conținutului liedurilor de către ascultători.

O însemnătate primordială, în ceea ce privește expresivitatea și aspectul structural, este acordată partidei pianului. Alegerea tipului de factură instrumentală depinde de spectrul de imagini muzicale și contribuie la edificarea percepției ascultătorului, ceea ce se exprimă în apelarea autorului la anumite particularități genuistice, utilizarea procedeeilor descriptive. Astfel, compozitorul recurge la trăsături genuistice specifice: siciliana (*Vis de primăvară*), tarantella (*Poșta*), choral (*Hanul*), de asemenea, putem desluși clar efecte onomatopice: *Dormi liniștit* (pași), *Girueta* (vuietul vântului), *Teiul* (foșnetul frunzelor), *Vis de primăvară* (cântul cocoșului), *Poșta* (semnalizare), *Corbul* (ciocănitul corbului), *Ultima speranță* (căderea frunzelor), *În sat* (lătratul câinilor și zăngănitul lanțurilor), *Flașnetarul* (sunetele flașnete). Rolul însemnat al pianului în constituirea formei este determinat de importanța secțiunilor instrumentale: introducerea, interludiul, coda. Toate liedurile au o introducere instrumentală evoluată, în care este înscris nucleul intonativ al lucrării, dezvoltat ulterior în partida vocală. Interludiile efectuează trecerea de la o stare emoțională la alta, iar coda servește drept un post-scriptum, lansând un arc spre debutul liedului.

Sinteza organică a elementelor vocal și instrumental în *Călătorie de iarnă* presupune un șir de condiții în ceea ce privește interpretarea în ansamblu. Atât vocalistul, cât și pianistul trebuie să demonstreze sensibilitate, în ceea ce privește desfășurarea acțiunii muzicale în partida partenerului de scenă, în așa mod, încât să poată "ceda" la un anumit moment rolul principal partenerului. Membrii ansamblului dețin funcții absolut egale, contribuind deopotrivă la descoperirea semnificației artistice a lucrării. Este important ca pianistul să perceapă cu exactitate atmosfera liedului, tempo-ritmul potrivit, deoarece anume introducerea instrumentală începe compoziția, oferind vocalistului coordonatele interpretative de bază. Totodată, în evoluția ulterioară a formei pianistul trebuie să știe să "respire" împreună cu vocalistul, în așa mod ambii vor putea găsi negreșit calea spre culminație, vor reuși să creeze un unison artistic. Vocalistul de asemenea trebuie să asculte cu atenție însoțirea pianistică și, intervenind, să continue ideea muzicală. O asemenea sinteză interpretativă poate fi asemuită unui organism viu, unde toate detaliile sunt interdependente.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Arsenalul solid și divers de informații, existent astăzi în știința muzicologică a mai multor țări reflectă un sistem complex de cercetări științifice cu privire la viața lui F. Schubert și creația lui vocal-camerală, dialectica interacțiunii interpreților în ansamblu, problemele sintezei versului și a muzicii, precum și referitor la rolul acompaniamentului pianistic în liedurile schubertiene. Acest volum de informații cu caracter teoretic și metodologic servește drept bază

pentru **dezvoltarea și completarea datelor cu observații noi, descoperite în procesul însușirii practice** nemijlocite a ciclurilor lui F.Schubert în activitatea concertistică și în procesul pedagogic de la AMTAP.

2. Conștientizarea rolului istoric al ciclurilor vocale de F. Schubert și înțelegerea specificului ideii artistice a lor a devenit posibilă grație studierii exemplurilor timpurii de *Lied* austro-german, deoarece anume aici treptat s-au format elementele limbajului muzical și aspectele structurale, care pentru primul romantic vienez au devenit de bază. În creația vocal-camerală a premergătorilor lui F. Schubert treptat **se cristalizau normele corelației dintre voce și susținerea instrumentală, care a devenit reprezentată de pian, se relevau particularitățile expresive și structurale ale acestui instrument, se identificau primele tipuri de factură**, utilizate în partida pianului – *basso continuo*, structura acordică, diferite tipuri de figurații armonice. Sporirea rolului însoțirii instrumentale s-a reflectat în apariția introducerilor, încheierilor, interludiilor, dar și a efectelor onomatopice.

3. Primul exemplu de referință în ceea ce privește ciclul vocal romantic a devenit *Frumoasa morăriță* de F. Schubert. Linia de subiect bine profilată, descoperită în textul poetic, prezintă un șir de personaje printre care cele de bază sunt două – însuși eroul liric al lucrării și însoțitorul lui fidel pârâul, ceea ce simbolizează idealul romantic – simbioza omului cu natura. Menționăm, că imaginea morarului este descoperită prin intermediul partidei vocale, atunci când multiplele aspecte ale imaginii pârâului sunt realizate preponderent de susținerea instrumentală. Acest fapt transformă **factura de ansamblu a lucrării într-un dialog specific, participanții căruia sunt individualizați din punct de vedere a mijloacelor de expresie**.

4. Pe de o parte, partida vocală se prezintă ca dominantă: ea determină particularitățile acompaniamentului instrumental și relevă natura vocală a talentului lui F. Schubert. Pe de altă parte, fiind într-o mare măsură de sine stătătoare, partida pianului demonstrează atât un rol de susținere a vocii, cât și se impune ca un partener de ansamblu egal ca valoare. În dependență de **rolul dramaturgic al acompaniamentului pianistic toate liedurile din *Frumoasa morăriță* pot fi divizate în două categorii**: în prima categorie susținerea instrumentală este neutră din punct de vedere al reliefării intonative, având funcția de susținere armonică a vocii; în a doua categorie partida pianului conține un material tematic foarte dezvoltat, echivalent cu cel vocal, care la propriu ”comentează” replicile vocale ale eroului.

5. În acompaniamentul instrumental al ciclului *Frumoasa morăriță* un loc aparte ocupă **procedeile descriptive, care sporesc calitățile ilustrative, optice ale muzicii**. De asemenea, în partida pianului compozitorul de regulă expune cel mai bine conturat nucleul melodic, care, răsunând în varianta instrumentală ulterior este dezvoltat în partida vocală. Este extrem de important rolul acompaniamentului instrumental din punct de vedere al aspectelor modale,

armonice și structurale.

6. Ciclul vocal *Călătorie de iarnă* de F. Schubert a devenit cel mai valoros fenomen artistic nu doar în creația vocal-camerală a acestui compozitor, dar și pentru întreaga perioadă ce desemnează *Liedul* timpuriu austro-german. Aici s-a reflectat, cu o putere deosebită, ideea romantică a deznădejdei și singurătății sufletului sensibil, vulnerabil, într-o lume rece și dușmănoasă. În ciclu lipsește linia de subiect, nu sunt alte personaje, în afară de însuși eroul liric, iar **microcosmul sufletului său rănit**, examinat parcă sub microscop, **se extinde până la dimensiuni globale**.

7. Pentru realizarea tragismului F. Schubert a apelat la un **sistem complex de mijloace de expresivitate artistică, ce întrunește partida vocală și cea instrumentală**. Printre acestea menționăm: prevalarea modului minor, contrapunerea majorului și minorului, utilizarea frecventă a trepteii a V- cea a modului, dominația intonațiilor definite prin volum și caracter restrâns. Aceluiași scop artistic servește contrastul ritmic al melodiei bine conturate și a susținerii instrumentale omogene; utilizarea frecventă în acompaniamentul pianistic a procedurii de ostinato ritmic, care în tempo lent crează senzația de inerție, înțepenire, iar în tempo rapid – dinamism, agitație.

8. Un rol deosebit de important în dramaturgia *Călătoriei de iarnă* revine mijloacelor interpretative, pentru alegerea cărora compozitorul indică doar niște parametri orientativi. Dramaturgia de tempo este realizată preponderent după principiul contrapunerii mișcărilor lente și rapide, tempourile moderate fiind prezentate într-o măsură neînsemnată. Printre nuanțele dinamice predomină o gamă largă de sonorități de intensitate moderată, iar ultimul lied, impunător din punct de vedere al impactului artistic, îndeplinește rolul culminației liniștite.

9. Corelația dintre elementele vocal și instrumental în *Călătorie de iarnă* este caracterizată de fuziunea dialectică a două componente total diferite în ceea ce privește aspectul timbral și factual, dar identice în cel intonativ-tematic. **Partida vocală** definește coordonanta stilistică a întregului țesut muzical, contribuie la transmiterea celor mai fine detalii a textului poetic, iată de ce vocalistul trebuie nu doar să cunoască semnificația generală a versurilor, dar și să perceapă subtextul semantic profund. **Partida pianului** are o importanță majoră în ceea ce privește expresivitatea muzicală și aspectul structural. Tipurile de factură instrumentală utilizate în lieduri direcționează percepția ascultătorului prin intermediul caracteristicilor genuistice și procedurilor descriptive. Este de o importanță majoră introducerea pianistică, unde are loc expunerea nucleului intonativ de bază a lucrării, supus dezvoltării ulterioare în partida vocală. Interludiile instrumentale efectuează trecerea de la o stare emoțională la alta, postludiile dețin funcția unui anumit post-scriptum.

10. **Problema evoluării în ansamblu** în *Călătorie de iarnă* iese în prim plan, deoarece

sinteza elementelor vocal și instrumental în ciclu demonstrează așa un nivel de interpătrundere organică, care este caracteristică unui sistem complex, bine structurat. Fiind pe poziții identice în ceea ce privește aportul la descoperirea ideii artistice a lucrării, partenerii de ansamblu trebuie să demonstreze sensibilitate și perceptibilitate în dezvoltarea evenimentelor muzicale din partitură: pianistul propune vocalistului coordonatele tempo-ritmice și figurative potrivite; vocalistul preia dezvoltarea ideii artistice a muzicii.

Recomandări:

- a extinde cercetările analitice în domeniul repertoriului vocal-cameral occidental și autohton;
- a populariza creația vocal-camerală a lui F. Schubert prin includerea în repetate rânduri a lucrărilor compozitorului în programele de concert;
- a îmbogăți și a aprofunda metodologia de cercetare a ciclurilor vocal-camerale ale lui F. Schubert, în special prin implicarea coautorilor vocaliști;
- a elabora recomandări metodice pentru studenții pianiști și vocaliști în ceea ce privește însușirea repertoriului vocal-cameral romantic și contemporan;
- a efectua analiza comparativă a ciclurilor vocal-camerale de F. Schubert și a succesorilor lui din diferite poziții: particularitățile facturii pianistice, specificul limbajului muzical, principiul selectării textelor poetice și îmbinarea lor în ciclu etc.;
- a realiza nemijlocit rezultatele cercetărilor teoretice și a observațiilor practice cu privire la repertoriul vocal-cameral în programul cursurilor universitare *Lied, Măiestrie de concert, Canto*;
- a extinde experiența de investigare a ciclurilor vocale ale lui F. Schubert pe întreg domeniul de creație vocală și pianistică a compozitorului;
- a organiza în cadrul AMTAP a cursurilor de măiestrie cu interpreți de referință din domeniul vocal-cameral, cu scopul familiarizării studenților, masteranzilor, doctoranzilor și pedagogilor cu particularitățile interpretării liedului austro-german;
- a stimula contactarea studenților AMTAP cu reprezentanții instituțiilor de învățământ și a organizațiilor culturale din Europa Occidentală pentru familiarizarea cu experiența interpretării ciclurilor vocal-camerale de F.Schubert;
- a promova ideea studierii de către interpreții muzicii de cameră a limbii germane, cu scopul înțelegerii conținutului și a pronunțării corespunzătoare a textului poetic în muzica vocală austro-germană.

PROGRAME DE CONCERT (COMPONENTA ARTISTICĂ A TEZEI)

Programul de concert nr. 1

F. Schubert *Winterreise* (W. Müller)

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Sala Mare, blocul 2, 26.06.2017

1. <i>Gute Nacht</i>	13. <i>Die Post</i>
2. <i>Die Wetterfahne</i>	14. <i>Der greise Kopf</i>
3. <i>Gefrorne Tränen</i>	15. <i>Die Krähe</i>
4. <i>Erstarrung</i>	16. <i>Letzte Hoffnung</i>
5. <i>Der Lindenbaum</i>	17. <i>Im Dorfe</i>
6. <i>Wasserflut</i>	18. <i>Der stürmische Morgen</i>
7. <i>Auf dem Flusse</i>	19. <i>Täuschung</i>
8. <i>Rückblick</i>	20. <i>Der Wegweiser</i>
9. <i>Irrlicht</i>	21. <i>Das Wirtshaus</i>
10. <i>Rast</i>	22. <i>Mut</i>
11. <i>Frühlingstraum</i>	23. <i>Die Nebensonnen</i>
12. <i>Einsamkeit</i>	24. <i>Der Leiermann</i>

Interpretează:

Pilipețchi S. (tenor)

Turea E. (pian)

Programul de concert nr. 2

F. Schubert *Schwanengesang*

Filarmonica Națională S. Lunchevici

Sala Mică, 2 iunie, 2018

1. <i>Liebesbotschaft</i> (L. Rellstab)	8. <i>Der Atlas</i> (H.Heine)
2. <i>Kriegers Ahnung</i> (L. Rellstab)	9. <i>Ihr Bild</i> (H.Heine)
3. <i>Frühlingssehnsucht</i> (L. Rellstab)	10. <i>Das Fischermädchen</i> (H.Heine)
4. <i>Ständchen</i> (L. Rellstab)	11. <i>Die Stadt</i> (H.Heine)
5. <i>Aufenthalt</i> (L. Rellstab)	12. <i>Am Meer</i> (H.Heine)
6. <i>In der Ferne</i> (L. Rellstab)	13. <i>Der Doppelgänger</i> (H.Heine)
7. <i>Abschied</i> (L. Rellstab)	14. <i>Die Taubenpost</i> (J. G. Seidl)

Interpretează:

Pilipețchi S. (tenor)

Turea E. (pian)

Programul de concert nr. 3

O seară de Lieduri

Sala cu Orgă, m. Chişinău

3 mai, 2019

L. Beethoven *An die Ferne Geliebte*, op.98 (A. Jeitteles)

1. *Auf dem Hügel sitz ich spähend*
2. *Wo die Berge so blau*
3. *Leichte Segler in den Höhen*
4. *Diese Wolken in den Höhen*
5. *Es kehret der Maien, es blühet die Au*
6. *Nimm sie hin denn, diense Lieder*

R. Schumann *Frauenliebe und Leben*, op.42 (A. von Chamisso)

1. *Seit ich ihn gesehen*
2. *Er, der Herrlichste von allen*
3. *Ich kanns nicht fassen, nicht glauben*
4. *Du Ring an meinem Finger*
5. *Helft mir, ihr Schwestern*
6. *Süßer Freund, du blickest mich verwundert an*
7. *An meinem Herzen, an meiner Brust*
8. *Nun hast du mir den ersten Schmerz getan*

G. Mahler *Lieder eine fahrenden Gesellen* (G. Mahler)

1. *Wenn mein Schatz Hochzeit macht*
2. *Ging heut' Morgen über's Feld*
3. *Ich hab' ein glühend Messer*
4. *Die zwei blauen Augen von meinem Schatz*

A. Berg *Sieben frühe Lieder*

1. *Nacht* (C. Hauptmann)
2. *Schilflied* (N. Lenau)
3. *Die Nachtigall* (T. Storm)
4. *Traumgekrönt* (R. M. Rilke)
5. *Im Zimmer* (J. Schlaf)
6. *Liebesode* (O. E. Hartleben)
7. *Sommertage* (P. Hohenberg)

Interpretează:

Axentii D. (soprano)

Pilipeţchii S. (tenor)

Turea E. (pian)

LUCRĂRI PUBLICATE LA TEMA TEZEI

2. Articole în ediții științifice periodice

2.2. . în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC (cu indicarea bazei de date)

1. Turea E. Cântecul mozartian: premise ale stilului romantic. În: *Revista de teoria și critica a artei REVART № 29*. Timișoara, România, 2017. Timișoara: eurostampa, 2017, p. 54-57. Revart tipărit ISSN 1841-1169, ISSN-L 1841-1169; Revart (online) ISSN 2069-0495, ISSN-L 1841-1169.

2.3. În edițiile incluse în Registrul național al edițiilor periodice de profil:

1. Туря Е. Камерно-вокальная музыка Шуберта в музыковедческой интерпретации. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Nr. 1 (42), 2022. Chișinău: AMTAP, 2022 (Notograf prim) p. 70–75. ISSN 2345-1408. eISSN 2345-1831. Tipul B.

2. Туря Е. Вокальный цикл Ф. Шуберта *Прекрасная мельничиха* как материал для профессиональной подготовки пианистов-концертмейстеров. În: *INTERTEXT*. Nr. 4, 2022, p.....ISSN 1857-3711. Tipul B.

3. Туря Е. Австро-немецкая *Lied* XIX в. в программах камерных концертов Кишинева 1955-2015 гг. (по материалам интервью с Л.Ваверко и С. Коваленко). În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Nr. 1 (28), 2016. Chișinău: AMTAP, 2016 (Valinex srl) p. 140–144. ISSN 2345-1408. Categoria C.

4. Туря Е. Классицистские и романтические черты в цикле песен Бетховена *К Далекой возлюбленной*. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Nr. 2 (29), 2016. Chișinău: AMTAP, 2016 (Notograf prim) p. 83–88. ISSN 2345-1408. Categoria C.

3. Articole în culegeri științifice

3.2. Culegeri de materiale ale conferințelor internaționale:

1. Turea E. Muzica vocală de cameră a lui F. Schubert: recomandările unui interpret (I parte a ciclului *Winterreise*). Simpozionul *Cultură, artă și tradiție în spațiul intercultural al românilor din diaspora*, ed. II-a, 22 octombrie, 2022, Guyla-Ungaria. În: *Cultură, artă și tradiție în spațiul intercultural al românilor din diaspora. RoAct, 2022, Nr.2*, Timișoara: Eurostampa, 2022, p.116-128. ISSN 2810-3653, ISSN-L 2810-3653.

2. Туря Е. Вокальный цикл Ф. Шуберта Зимний путь: рекомендации к работе над фортепианной партией. В: *Человек, общество, технологии: актуальные вопросы взаимодействия. Сборник статей III Международной научно-практической конференции, состоявшейся 9 января 2023. г. Петрозаводск, Российская Федерация, МЦНП Новая наука, 2023, с. 130–146. ISBN 978-5-00174-832-8.*

4. Materiale/teze prezentate la foruri științifice:

4.2. Conferințe internaționale desfășurate în Republica Moldova:

1. Turea E. Trăsăturile clasice și romantice în ciclul de cântece al lui Beethoven *An die ferne Geliebte*. În: Conferința științifică internațională *Învățământul artistic – dimensiuni culturale*.

22 aprilie, 2016. Rezumatele lucrărilor. Chișinău: AMTAP, 2016 (Notograf Prim), p. 20. ISBN 978-9975-9617-8-3.

2. Туря Е. Камерные концерты педагогов и студентов Молдавской государственной консерватории и их роль в музыкальной жизни Кишинева середины XX века (по материалам интервью с проф. Л. Ваверко). În: Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate. Conferința științifică internațională. Ed. a II-a. Chișinău, 27 septembrie 2016. Tezele comunicărilor. Chișinău: AMTAP, 2016 (Tipogr. Valinex SRL), c. 72–73. ISBN 978-9975-4461-2-9.

3. Туря Е. Исполнительские проблемы в интерпретации вокального цикла Ф. Шуберта *Зимний путь* на тексты В. Мюллера. În: Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate. Conferința științifică internațională. Ed. a III-a, dedicată memoriei muzicologului Vladimir Axionov. Chișinău, 26 septembrie 2017. Tezele comunicărilor. Chișinău: AMTAP, 2017 (Tipogr. Valinex SRL), c. 114–116. ISBN 978-9975-3126-7-7.

4. Туря Е. Роль австро-немецких песенных традиций XVI-XVIII веков в формировании романтической *Lied*. În: Conferința științifică internațională *Învățământul artistic – dimensiuni culturale*. 20 aprilie, 2018. Rezumatele lucrărilor. Chișinău: AMTAP, 2018 (Notograf Prim), p. 26-27. ISBN 978-9975-84-061-3.

5. Туря Е. Стилиевые черты *Лирической поэмы* Василия Загорского сквозь призму романтической эстетики вокальных циклов Франца Шуберта. În: Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate. Conferința științifică internațională. Ed. a IV-a. Chișinău, 26 septembrie 2018. Tezele comunicărilor. Chișinău: AMTAP, 2018 (Tipogr. Valinex SRL), c. 63–65. ISBN 978-9975-3119-1-5.

4.3. Conferințe cu participare internațională (peste hotare)

1. Туря Е. Классицистские и романтические черты в цикле песен Бетховена *К Далекой возлюбленной*. În: Праксеологічна спрямованість професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва: матеріали регіональної наук.-практ. конференції з міжнародною участю (Миколаїв, 18–19 червня 2016 р.): Тези. Р. 68–70.

ADNOTARE

Turea Elena. Tratarea partidei pianului în ciclurile vocale ale lui F. Schubert. Teza de doctor în arte, specialitatea 653.01 – Muzicologie, Chișinău, 2022.

Structura tezei: Compartimentul artistic: trei programe concertistice, înregistrate pe DVD. **Cercetarea științifică:** introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia ce include 127 de titluri, 5 anexe; 92 pagini ale textului de bază, 46 pagini de anexe.

Cuvinte-cheie: ciclu vocal, ansamblu vocal de cameră, *Lied*, melodie, cântec, text poetic, partida pianului, Franz Schubert.

Domeniul de studiu: muzica vocală austro-germană.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul tezei constă în a caracteriza tratarea partidei pianului în ciclurile vocale ale lui F. Schubert *Frumoasa morăriță* și *Calatorie de iarnă* din poziția rolului ei în realizarea interpretativă a ideii artistice. **Obiectivele investigației:** a defini locul ciclurilor vocale ale lui F. Schubert în panorama istorică a muzicii vocale austro-germane timpurii; a examina opusurile respective prin prisma particularităților de bază ale conținutului, formei și a limbajului muzical; a caracteriza importanța acompaniamentului instrumental în creațiile menționate; a dezvălui particularitățile facturale ale partidei pianului; a desemna problemele de interpretare în lucrările vizate; a recomanda modalități concrete de depășire a dificultăților de ordin artistic și tehnic în tratarea ciclurilor vocale respective de F. Schubert.

Noutatea și originalitatea științifico-practică a proiectului este determinată de sinteza abordării teoretice a ciclurilor lui F. Schubert și, în mod nemijlocit, executarea lor practică, interpretativă. **Aspectul practic** al tezei s-a cristalizat în cadrul evoluărilor scenice, acestea fiind definite prin noutatea repertoriului concertistic. În **compartimentul teoretic**, pentru prima dată în Republica Moldova a fost creat un studiu fundamental, în care se cercetează specificul partidei pianului în ciclurile vocal-camerale ale lui F. Schubert și se propune viziunea proprie asupra tratării interpretative a lucrărilor menționate. Originalitatea este determinată de perspectiva metodologică a investigației, care presupune sinteza instrumentarului muzicologic și a practicii interpretative.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în faptul, că aceasta completează și aprofundează șirul investigațiilor din domeniul istoriei artei interpretative din punctul de vedere al interpretului practician. Cercetarea de față poate fi implementată în procesul de studiere a disciplinelor *Măiestrie de concert*, *Canto*, *Lied*, *Istoria muzicii universale*, *Practica pedagogică*, *Practica artistică*. Rezultatele investigației pot fi aplicate în procesul de pregătire a evoluărilor concertistice și în cadrul studiului individual al studenților, dar și în activitatea curentă a pedagogilor, care predau disciplinele *Măiestrie de concert* și *Lied*.

Implementarea rezultatelor științifice. Aprobarea practică a avut loc în cadrul celor trei evoluări concertistice în Sala mare a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, în Sala mică a Filarmonicii Naționale "S.Lunchevici" și la Sala cu Orgă din Chișinău. Rezultatele studiului au fost aprobate în cadrul conferințelor naționale și internaționale, 12 la număr, din Republica Moldova, Ucraina, România, Rusia precum și în 6 publicații științifice.

АННОТАЦИЯ

Туря Елена. Трактовка фортепианной партии в вокальных циклах Ф. Шуберта. Диссертация на соискание ученого звания доктора искусств по специальности 653.01 – Музыкаведение, Кишинев, 2022.

Структура диссертации: *Творческая часть*: три концертные программы, записанные на DVD. *Научное исследование*: введение, три главы, основные выводы и рекомендации, библиография из 127 наименований, 5 приложений; 92 страницы основного текста, 46 страниц приложений.

Ключевые слова: вокальный цикл, камерно-вокальный ансамбль, *Lied*, мелодия, песня, поэтический текст, фортепианная партия, Франц Шуберт.

Область исследования: австро-немецкая вокальная музыка.

Цель и задачи работы. Цель исследования – охарактеризовать трактовку фортепианной партии в вокальных циклах Ф. Шуберта *Прекрасная мельничиха* и *Зимний путь* с точки зрения ее роли в исполнительском воплощении художественной идеи. **Задачи работы:** определить место вокальных циклов Ф. Шуберта в исторической панораме ранней австро-немецкой вокальной музыки; рассмотреть основные черты их содержания, формы и музыкального языка; охарактеризовать значение инструментального сопровождения в этих произведениях; выявить фактурные особенности партии фортепиано; обозначить проблемы интерпретации указанных сочинений; рекомендовать конкретные пути решения художественных и технических задач в трактовке фортепианной партии названных вокальных циклов Ф. Шуберта.

Научно-практическая новизна и оригинальность проекта определена синтезом теоретического изучения вокальных циклов Ф. Шуберта и их практического (исполнительского) воплощения. *Практический аспект* диссертации выявлен в рамках сценических выступлений, отличающихся новизной концертных программ. В *теоретической части* впервые в Республике Молдова создано масштабное исследование, в котором изучаются особенности фортепианной партии в камерно-вокальных циклах Ф. Шуберта и предлагается вариант их исполнительской трактовки. Оригинальность определяется ракурсом исследования, предполагающим синтез музыкаведения и исполнительской практики.

Практическая значимость диссертации связана с тем, что она дополняет и углубляет ряд теоретических и методологических разработок в сфере истории исполнительского искусства с точки зрения практикующего музыканта. Работа может быть применена в учебных курсах *Концертмейстерское мастерство, Сольное пение, Камерное пение, История зарубежной музыки, Педагогическая практика, Исполнительская практика*. Результаты исследования могут быть использованы при подготовке концертных выступлений и в самостоятельных занятиях студентов, а также в повседневной деятельности педагогов, преподающих концертмейстерское мастерство и камерное пение.

Внедрение научных результатов. Практическая апробация была осуществлена в рамках трех концертных выступлений в Большом зале Академии музыки, театра и изобразительных искусств, в Малом зале Национальной филармонии им. С. Лункевича и в Органном зале Кишинева. Результаты работы были апробированы на 12 республиканских и международных научных конференциях в Молдове, Украине, Румынии и России, а также в 6 научных публикациях.

ANNOTATION

Turea Elena. Treatment of the piano part in F. Schubert's vocal cycles. Thesis for the degree of Doctor of Arts in the specialty 653.01 - Musicology, Chisinau, 2022.

Dissertation structure: *Creative part:* three concert programs (DVD records). *Scientific research:* introduction, three chapters, main conclusions and recommendations, bibliography of 127 titles, 5 appendices; 92 pages of main text, 46 pages of appendices.

Key words: vocal cycle, chamber vocal ensemble, *Lied*, melody, song, poetic text, piano part, Franz Schubert.

Research area: Austro-German vocal music.

The purpose and objectives of the work. The purpose of the study is to reveal the artistic idea of F. Schubert's cycles *Die schöne Müllerin (The Fair Maid of the Mill)* and *Winterreise (The Winter Journey)* and to identify the means of its performing embodiment. **Objectives of the work:** to determine the place of F. Schubert's vocal cycles in the historical panorama of early Austro-German vocal music; to consider the main features of their content, form and musical language; to characterize the meaning of instrumental accompaniment in these works; to reveal the textural features of the piano part; to identify the problems of interpretation of these works; to recommend specific ways of solving artistic and technical problems in the interpretation of these vocal cycles by F. Schubert.

The scientific novelty and originality of the project is determined by the synthesis of the theoretical study of the cycles of F. Schubert and their artistic (practical) implementation. **The practical aspect** of the dissertation is revealed in the framework of stage performances, which are distinguished by the novelty of concert programs and the performing interpretation of musical material. **In the theoretical part**, for the first time in the Republic of Moldova, a large-scale study has been carried out, which reveals the artistic idea of F. Schubert's chamber-vocal cycles and offers a variant of the performing interpretation of the above-mentioned works. Originality is determined by the research perspective, which involves the synthesis of musicology and performing practice.

The practical significance of the thesis is related to the fact that it complements and deepens a number of theoretical and methodological developments in the field of the history of performing arts from the point of view of a practicing musician. The work can be applied in the training courses *The art of accompaniment, Solo singing, Chamber singing, History of foreign music, Pedagogical practice, Performing practice*. The results of the study can be used in the preparation of concert performances and in independent studies of students, as well as in the daily activities of teachers teaching accompanist skills and chamber singing.

Implementation of scientific results. Practical testing was carried out within the framework of three concert performances in the Great Hall of the Academy of Music, Theater and Fine Arts, in the Small Hall of the National Philharmonic *S. Lunkevici* and in the Organ Hall of Chisinau. The results of the work were tested at 11 republican and international scientific conferences in Moldova, Ukraine, Romania, as well as in 6 scientific publications.

ELENA TUREA

**TRATAREA PARTIDEI PIANULUI
ÎN CICLURILE VOCALE ALE LUI F. SCHUBERT**

**SPECIALITATEA 653.01 – MUZICOLOGIE
(DOCTORAT PROFESIONAL)**

Rezumatul tezei de doctor în arte

Aprobat spre tipar: 29.12.2022

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar.: 1,43

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 50 ex.

Comanda nr.

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
CENTRUL EDITORIAL-POLIGRAFIC
Str. A. Mateevici, 60, Chișinău
Republica Moldova, MD 200